

2002
ročník XLV

Těšínsko

vlastivědný časopis

číslo 4

Obsah

1

Fojti na frýdeckém panství

Miloslav Kroček

9

Bludovický zvon z roku 1617

Těšínská šlechta na Dolních a Horních Bludovicích před Bílou horou Jiří Stibor – Karel Müller

16

Z dějin luterské liturgie na Těšínsku v 18. století

Daniel Spratek

19

Lidový malovaný nábytek ve sbírkách Muzea Těšínska

Věslava Branná

23

Vojtěch Martínek a Richard Skácel ve světle korespondence

Kateřina Janásová

26

Krajinské výstavy v Místku a Frýdku v letech 1926 a 1935

Tomáš Adamec

29

Nepovolené svatby a jiné trable slezských legionářů na Sibiři

Marek Skýpala

31

Nedožitě osmdesátiny Andělína Grobelného a Bedřicha Havlíčka

Radim Prokop

33

**Muzeum Těšínska se představuje
Hradiště Chotěbuz–Podobora**

Jana Slowiočková – Monika Zbranková

Vydává Muzeum Těšínska v Českém Těšíně
Adresa redakce: Muzeum Těšínska, 737 27 Český Těšín, Hlavní tř. 13 - 15
tel. 558 761 211, fax 558 761 223, E-mail: muzeum @muzeumct.cz
Odpovědný redaktor: ing. Jaroslav Keller
Výkonný redaktor: doc. Rudolf Žáček, Dr.
Tajemnice redakce: Vlasta Byrtusová
Redakční rada: dr. Karel Bogar, doc. dr. Mečislav Borák, CSc., Vlasta Byrtusová,
doc. dr. Dan Gawreckí, CSc., doc. dr. Blažena Gracová, CSc., dr. Dušan Janák,
Dr., prof. dr. Zdeněk Jirásek, CSc., dr. Jaromír Kalus, dr. Jiřina Kábrtová,
ing. Jaroslav Keller, dr. Irena Korbelářová, Dr., doc. dr. Pavel Kouřil, CSc.,
dr. Karel Müller, doc. dr. Radim Prokop, CSc., dr. Erich Šefčík,
Kateřina Švendová, Petr Tesař, Jiřina Veselská, doc. Rudolf Žáček, Dr.
Grafický návrh: Petr Tesař, Studio UPGRADE, v.o.s. Ostrava
Odevzdáno do tisku: 1. 11. 2002
Vyšlo: 16. 12. 2002
Tisk: Kartis, ul. K. H. Borovského, 733 01 Karviná-Fryštát

Nevyžádané rukopisy, fotografie a kresby se nevracejí.
Za obsah článku zodpovídá autor.
Časopis lze zakoupit v Muzeu Těšínska v Českém Těšíně, Hlavní tř. 13
nebo v jeho pobočkách ve výstavní síni Musaion v Havířově, Dělnická 14,
v Památníku životické tragédie v Havířově-Životících, ve Výstavní síni Muzea
Těšínska v Karvině-Fryštátě, ve Výstavní síni Muzea Těšínska v Jablunkově,
ve Výstavní síni Muzea Těšínska v Orlové, v Technickém muzeu v Petřvaldě.
Rozšiřuje redakce, kde si lze také objednat (i telefonicky) předplatné nebo
jednotlivá čísla časopisu.
Vychází čtvrtletně, cena jednoho výtisku 15 Kč
pro předplatitele 10 Kč
celoroční předplatné 40 Kč a poštovné
Identifikační číslo: ISSN 0139-7605
Evidenční číslo MK ČR: E 11319
Podávání novinových zásilek povoleno Oblastní poštou v Ostravě č. j.
2726/92-P/1 ze dne 30. 11. 1992

- 8 Štuk (Stück) příze měl délku 853 m.
- 9 Vaňáček, M.: Poddanské nepokoje na Frýdecku v r. 1772. In Těšínsko, 1962, č. 1-2, s. 2, 4.
- 10 Valošek soudí, že v r. 1223.
- 11 Viz pozn. 5.
- 12 1 štvrtně – asi 20 litrů.
- 13 Valošek, I.: Bruzovice, vyd. 1970 a Bruzovice, vyd. 1989.
- 14 Viz pozn. 5.
- 15 1 hřívna – asi 1 1/4 zlatého.
- 16 Viz pozn. 5.
- 17 PK sign. G 521, f. 25.
- 18 Viz pozn. 5.
- 19 1 lán – nejčastěji asi 18 ha.
- 20 Sivek, A.: Ondráš z Janovic, Ostrava 1958.
- 21 Viz pozn. 5.
- 22 1 šelínek – záhon o 12 brázdách; brázda asi 30 cm široká.
- 23 1 věrtel – asi 20 litrů.
- 24 1 kub. sáh dřeva – 3,2 m³
- 25 Findinský, K.: Dějepis farního kostela u sv. Jana Křtitele ve Frýdku. 1876, s. 5.
- 26 Viz pozn. 5.
- 27 hamar – svár, rozepře
- 28 patěpí – zelenina různého druhu
- 29 1 máz – asi 1,4 litru
- 30 Viz pozn. 5

Bludovický zvon z roku 1617

Těšínská šlechta na Dolních a Horních Bludovicích před Bílou horou Jiří Stibor - Karel Müller

Chceme-li rekonstruovat majetkové poměry na drobných deskových statech na Těšínsku v předbělohorském období, narážíme na výraznou absenci archivních pramenů. Ostatně stačí nahlédnout do vydaného přehledu majetkových změn v letech 1573 – 1652, zpracovaného pod názvem *Recognitio* v roce 1667, či do *Listináře Těšínska*, dovedeného do poloviny 17. století.¹ V bádání nám však mohou pomoci i hmotné památky, byť jimi Těšínsko pro toto období zrovna neoplývá. Každý jednotlivý artefakt je pak vítán, zvláště když jde o takový objekt, jakým je zvon s heraldickou výzdobou a pamětními nápisy.

V expozici nedávno otevřeného městského muzea v Šenově se nachází malý zvon, který údajně pochází z vížky dnes již neexistujícího šenovského zámku a do muzea byl zapůjčen ze zdejší římskokatolické fary.² Zvon ze zvonoviny o průměru 38 cm a výšce 36 cm má korunu se šesti hladkými uchy. Na čepci obíhá ve dvou řádcích mezi plastickými linkami nápis: .KRISTOF.STARSSY.RVSECZKI.ZEIWE.ME.ANAHORN.BLVDOW // .GIRZIK.SSELIHA.ZERZVCHOWA.ANA.HORINCH.BLVDOW. Na věnci je pak jednořádkový nápis mezi linkami: .ANNA.FOGLAR.STVD.WODY.ANADVLN.BLVVDOW.POZVS.WOWA.PONEB.VROZ.PA NV.PETRV.PMAR.KLOWZKYM.ZEBRACZE. Poslední dvě slova jsou provedena menšími

písmeny a nad slovy „PONEB.VROZ.“ je umístěn letopočet 1617. Všechny nápisové pásky jsou široké 2.5 cm. Na krku zvonu jsou umístěny ve vavřínových věncích o průměru 15 cm, dole na přechodu k věnci zvonu přerušovaných dvěma plastickými linkami, tři erby. Všechny jsou tvořeny polským štítem s výkroji na obou stranách, velmi rustikálně provedeným turnajským helmem s jednotným klenotem v podobě tří pšrosích per a bohatými rozvilinami po stranách, majícími zjevně představovat příkryvadla. V prvním štítu je pravá polovina vozového kola, ve druhém stoupající půlměsíc, třetí štít je dvakrát dělen a horní dvě pole jsou navíc polcena. Jak vyplývá z připojených nápisů, jejichž znění, stejně jako ztvárnění erbů nesvědčí o příliš zkušeném zvonaři, první erb náleží Kryštofovi staršímu Ruseckému z Ejvaně a na Horních Bludovicích, druhý Jiříkovi Šelihovi z Řuchova a na Horních Bludovicích a třetí Anně Foglarovně ze Studené Vody

Bludovický zvon

Erb Šelihů z Řuchova

a na Dolních Bludovicích, vdově po Petru Marklovském ze Žebrače. Všechny erby odpovídají podobě, jak ji známe z jiných heraldických pramenů.³

Ačkoliv zvon unikl pozornosti nejnověji publikované evidence renesančních kampanologických památek s heraldickou výzdobou na severní Moravě a ve Slezsku⁴, není zcela neznám. Znal jej už Jan Petr Ceroni, když kolem roku 1806 vytvářel svou sbírku nápisů na zvonech.⁵ V té době visel v kostele sv. Markéty v Dolních Bludovicích, vysvěceném

v roce 1792. To potvrzuje Adolf Sobek ve svých dějinách Šumbarku z roku 1925, který jednak tvrdí, že zvon byl bludovickému kostelu za 1. světové války zrekvírován a spolu s dalšími dvěma zvony na místě rozbit a odvezen, současně však dodává, že „tento zvon je nyní v katolickém kostele v Šenově“.⁶ Zvon tedy zrekvírování nakonec unikl a dostal se do Šenova, čímž je vysvětleno místo jeho současného uložení.

Zvon pochází nepochybně z původního evangelického kostela v Dolních Bludovicích, pro nějž byl pořízen společným nákladem okolních vrchností.⁷ Současně je díky své textové stránce významným dokladem stavu majetkové držby v Bludovicích v roce 1617, jíž si nyní blíže povšimneme prizmatem genealogických údajů o šlechtických rodech na zvoně zvěčněných.

Z rodů, které jsou na zvonu uvedeny, existuje relativně nejvíce zpráv o Ruseckých z Ejvaně, jejichž genealogií se zabýval Josef Pilnáček⁸, a Marklovských ze Žebrače.⁹ Podstatně méně informací je známo k Foglarům ze Studené Vody a Šelihům z Řuchova.¹⁰ Jak málo víme o majetkových poměrech v Bludovicích před Bílou horou, jasně vyplývá z příslušných pasáží Hosákova Historického místopisu.¹¹ Pokusíme se tedy vstoupit na tenký led a přiblížit čtenáři co nejpřesněji, jak se vyvíjela majetková držba na jednotlivých dílech Bludovic.

Dolní Bludovice

Dolní Bludovice byly do roku 1587 majetkem moravského šlechtice Frydrycha Kladrubského ze Svrčova. Koupí od něj se dostaly

rodu **Marklovských ze Žebrače**, který se usadil roku 1467 na Horních Marklovicích (Marklowice Górne, severně od Karviné, Polsko). Novým pánem na Dolních Bludovicích se stal **Petr Marklovský**. Všimneme si nyní v časovém sledu všech podstatných zpráv o něm:

- na Marklovicích, rukojmím věna ve svaatební smlouvě, datované 29. 8. 1575 ve Vladislavi, mezi Jiříkem Rudickým z Kyčic a Mandou Rostkovnou ze Bzí, dalším rukojmím byl i **Jiřík Marklovský z Žebrače na Pogwizdově** (Pogwizdów, východně od Stonavy, Polsko), pravděpodobně Petřův bratr. Týž Jiřík zemřel 1593, zůstaly po něm čtyři nezletilé dcery;

- 1578 rukojmí smlouvy pohnání bratry Mikulášem a Matějem Rostky ze Bzí o dodržení jejích podmínek;

- 1575 Petr poručníkem púhonu Anny Vlčkovny ze Staré Vsi;

- 1587 koupil Dolní Bludovice;

- 1592 na Dolních Marklovicích (okr. Karviná), 8. 6. t.r. spolu s Janem Ruseckým z Ejvaně a na Těrlicku poručníky dítek zemřelého Jana Čamera z Jiskřičína;

- 1592, 4. 12. spolu s Janem Ruseckým na Těrlicku obviněn ohledně poručenství Matěje Kuchmistra z Frýdku jeho vrchností, Bartolomějem z Vrbna na Frýdku a Gotartovicích;

- 1595 jedním z komisařů ve sporu mezi Václavem Kotulínským z Kotulína a Adamem Bludovským z Kornic o cestu v Horních Bludovicích;

- 1597 mezi prostředníky sporu mezi žalobcem Kryštofem Mittmajerem z Blogotic a obžalovaným Janem Barským z Baště pro učiněné urážky;

- 1609 je mrtev; jméno jeho manželky není známo, snad mohla být z rodu Rostků ze Bzí.¹²

Petrovy děti:

1. **Petr** zdědil 1609 po otci Dolní Bludovice, už 1600 se ženil s **Annou Tlukovnou z Tošonovic**, dcerou Jana na Horních Domaslavicích. Když mu manželka (asi 1609) zemřela, oženil se podruhé s **Annou Foglarovou ze Studené Vody**, jejíhož původu si blíže povšimneme u rodu Foglarů. Poslední zpráva o Petrovi pochází z 23. 4. 1617, kdy kníže Adam Václav potvrdil poručníkům sirotků zemřelého Jáchyma Bludovského z Dol. Bludovic (mezi nimi náš Petr), že si ze sirotčího jmění půjčil sumu 1 000 zl.sl. Tato důležitá informace upřesňuje dataci zvonu a jeho ulití a umístění na kostelní věži do druhé poloviny roku 1617, kdy už byl Petr mrtev a jeho druhá manželka vdovou. Poručníkem jeho dítek a pozůstalosti byl 1622 **Jan Foglar ze Studené Vody**, „... však není usedlý v zemi, proto má uručiti osedlými rukojměmi...“¹³

2. **Jan mladší** je odlišný od **Jana staršího Marklovského** na Pogvizdově, syna Jiříkova a svého bratrance. Po roce 1600 získal koupí celé Horní Bludovice, jeden díl (tzv. „horní“, rozsahem zřejmě větší) od Bludovských z Kornic, druhý, menší (analogicky „dolní“) od Kotulínských z Kotulína. 1609 se ženil s **Kateřinou Rostkovnou ze Bzí**, dcerou Matěje. 1610 prodal druhý díl Horních Bludovic manželům Janu st. Foglarovi a Zuzaně Marklovské, 1611 koupil Dolní Těrlicko a 1612 prodal tzv. horní díl Hor. Bludovic se sídlem a folvarkem za 4 450 tol. sl. Kryštofu st. Ruseckému z Ejvaně, 1620 je pánem na Horním a Dolním Těrlicku, mrtev 1624. Jeho manželka koupila 1633 díl Životíc. Jejich synem byl Jáchym (†1664).¹⁴

3. **Kašpar**, poprvé zmíněn 1597 jako poručník věna 2 000 zl.sl. své sestře Kateřině, manželce Adama Scipiona z Kretčina a na Životicích. 1611 mu prodal Václav Pelhřim z Tránkovic statek Hnojník (vsi Hnojník a Rakovec) za 8 000 zl.sl. Oženil se s **Dorotou Macákovou z Ottenburku**, dcerou Daniela na Velkých Hošticích (okr. Opava, †1600) a Kateřiny Mittmajerové z Blogotic. Tato Kateřina žila jako vdova na Malých Ochabech (Ochaby Maře, severně od Skoczowa, Polsko), kde sepsala 26. 8. 1616 poslední vůli. Z ní vyplývá, že byla sestrou Adama Mittmajera a matkou Doroty Marklovské a nezletilé Mariany Macákové. Když Kašpar 1625 zemřel, pronajala si Dorota od poručníků sirotků a pozůstalosti Hnojník (1626) a znovu se potom provdala za Jiřika Golkovského z Golkovic, po němž byla 1637 opět vdovou.¹⁵

4. **Zuzana** byla od 1602 manželkou **Mikuláše Rašice ze Ščirbic** a na Sumině (Sumina u Rybníka, Polsko), který jí zapsal na svém statku 2 800 tol.sl. věna. Asi 1609 se jako vdova podruhé vdala za **Jana Foglara ze Studené Vody** a téhož roku půjčila 1 000 zl. sl. Hynku Prokopovi ze Světošovic. Manželé Foglarovi pak 1610 koupili polovinu Horních Bludovic.¹⁶

5. **Kateřina**, 1597 sestra Kašpara a žena **Adama Scipiona z Kretčina**, jenž jí zapsal na Životicích 2 000 zl. sl. věna.¹⁷

6. **Anna** se poprvé provdala (asi 1597) za **Jana Tluka z Tošonovic**, syna Jakuba na Dolních Domaslavicích. Jan zemřel už v dubnu 1600, z manželství se narodil syn Jan ml. Tluk, který po matce zdědil Životice. Druhým manželem Anny se stal **Petr Rymultovský z Kornic**. Protože Jan ml. Tluk zemřel asi 1624, koupila matka 1626 znovu Životice, a když 1633 zemřela, byl zadlužený statek věřiteli rozprodán. Jednu část tehdy koupila Kateřina Marklovská, roz. Rostkovna ze Bzí.¹⁸

Horní Bludovice

Významnější část vsi se sídlem (panským domem či zámečkem) náležela jedné z četných větví Korniců, Bludovským z Kornic. Druhou část, odprodanou Bludovskými 1582, držel Václav Kotulínský z Kotulína s manželkou Markétou Skříšovskou z Třečkovic. Mezi majiteli obou dílů docházelo k četným sporům, např. o náves, která měla být podle kupní smlouvy oběma dílům společná, ale také o cestu. Když 1592 Pavel Bludovský zemřel, pohnal Václav Kotulínský jeho

vдовu se syny Adamem a Pavlem k zemskému soudu před sv. Kateřinou (25. 11.) 1592 v Těšíně. *“... že sem k nim své poddané posílal i skrze psaní své upomínal, aby podle smlouvy té, kterou sou páni a přátelé od nás z obou stran vydaní, která se jest mezi † panem Pavlem Bludovským... a mnou ten pátek po Památce početi Panny Marie (rok schází, pokud ke smlouvě došlo 1591, lze ji datovat k 10. 12. 1591) na Horních Bludovicích, tu cestu od skotnice pod fojstvem břehem udělali dali tak, aby jeden každý tou cestou projížděti mohl... a mně se skrze to neudělání tej cesty na folvarku mým, nemohouc lidé jinudy jezdit pro zatopení cesty... než přes folvark můj, nemalá škoda děje...“*. Nedodržení uzavřené smlouvy ohodnotil částkou 100 zl. červ. uh. Obvyklá strohá poznámka „srovnáno“ za půhonem naznačuje, že se obě strany dohodly. Ještě 1595 měl Václav Kotulínský spory o užívání rybníka Horního v Horních Bludovicích s Adamem Bludovským.¹⁹ Václav Kotulínský byl 1607 již mrtev, zřejmě jeho syn Jaroslav prodal tuto část Janu ml. Marklovskému z Žebrače, který získal rovněž druhou část, dosud patřící Adamu Bludovskému z Kornic.²⁰

Dolní díl Horních Bludovic prodal 1610 Jan ml. Marklovský **Janu st. Foglarovi ze Studené Vody**, manželovi Zuzany Marklovské. Foglarové pocházeli z Ratibořska ze vsi Studené Vody, později jen Studené (Studzienna, část Ratiboře, Polsko). Během 16. století se velice rozšířili na Pštinsku (Pszczyna) a Vladislavsku (Wodzisław) a odtud se dostali také na Opavsko a Těšínsko. Jejich statky na Vladislavsku tvořily vsi Godov a Marklovice (Godów, severně od

Erb Ruseckých z Ejvaně

Erb Foglarů ze Studené Vody

Dětmarovic, Markłowice Dolne, Górne, severovýchodně od Wodzisławia), druhá z nich je zcela odlišná od námi dříve uvedených Marklovic, ležících severně od Karviné. Jednotlivě známe celou řadu Foglarů na Těšínsku, které však lze jen obtížně zařadit do spolehlivého rodokmenu. Přesto se pokusíme o jeho rekonstrukci:

Kryštof, poprvé zmíněn 1513, kdy držel nějaký statek u Klimkovic (snad v Polance?) 1519 -1530 měl díl Vřesiny (okr. Opava), který mu postoupil pan Václav Haťský z Drahotuš, 1528

byl biskupským úředníkem na Hukvaldech a téhož roku mu biskup Thurzo osvobodil jeho dům v Moravské Ostravě od všech platů.²¹

Kryštof, syn Kryštofa, 1555 v Polance, získal Godov, mrtev 1582, jeho manželka a vdova Markéta Pelkovna z Nového Města, snad sestra Alexiho. Dodáváme, že 1566 se objevuje v nejasné souvislosti s tímto Alexím též paní **Barbora ze Studené Vody**.²²

Mikuláš, syn Kryštofa, bratr Kryštofa, 1565 knížecí úředník na Bílsku (Bielsko-Biała, Polsko), 1566 ve Skočově (Skoczów, Polsko), ještě 1592 je úředníkem na Rokitnici (nejisto, které, snad Rokitnica, část Zabrze, Polsko) a u Jindřicha Biesa měl pohledávku 400 zl. Týž mu prodal svůj dvůr před městem Moravskou Ostravou. Zemřel 1597, zůstali po něm sirotci z jinak neznámého manželství. Procházka považuje za jeho manželku Dorotu Marklovskou ze Žebrače, je to však pochybný údaj. Snad to mohla být výše uvedená paní Barbora.²³

Adam, snad syn Kryštofa, 14.11.1583 jedním ze svědků postoupení domu v Těšíně Achacím Čelem z Čechovic manželce Anně Klochovně z Kornic, pro nedodržení smlouvy se zodpovídá před soudem (1592), 1600 na Horním Žukově, zamordoval Jana Gureckého z Kornic. Zemřel 1604, před smrtí sepsal kšaft, jímž odkázal svůj majetek Kryštofu st. Rudzkému z Rudz, kancléři knížectví těšínského. Z toho plyne, že neměl žádné potomky.

Melchar, 1577 na Godově a **Jiřík**, 1573 na Godově a pusté vsi Šepetovicích u Fryštátu, 1577 spolu s Melcharem na Godově, snad také patří do tohoto potomstva. Jiříka považuje Procházka za otce Mikulášova.²⁴

O **Kryštofových** dětech se zmíníme nakonec. Do potomstva jeho bratra **Mikuláše** patří: **Jiřík ml.**, který se svátil s Janem Lubovským z Lubovic (1598), majitel Kalembic (část Cieszyna, Polsko), jež postoupil i s domem v Těšíně své švagrové Anně roz. Gočalkovské.²⁵ **Václav**, jeho manželka **Anna Gočalkovská z Gočalkovic** (1593). Václav byl 1622 mrtev, poručníky jeho sirotka a pozůstalosti se stali Frydřich a Jindřich Foglarové. Když zemřel Annin otec Petr, bylo nařízeno poručníkům, aby statek pro velké dluhy prodali. Po jejich zaplacení zbylo pouhých 433 zl. sl., z nich Anna dostala 33 zl., její bratr Kryštof 111 zl. (8. 12. 1596, Těšín).²⁶

Děti Kryštofa:

Jiřík st., od 1587 na Godově, před 1606 koupil od Jana Planknara z Kynšperka a na Vladislavi Marklovic, 1608 na Godově, Marklovicích a Skříšově (Skrzyszów, u Godowa, Polsko), zemřel po 1614 a z neznámého manželství měl syny:

a) **Zikmund** se ženíl s **Mandalenou Štyrnskou ze Štyrn**, dcerou Zikmunda na Bravanticích (okr. Nový Jičín) a Kateřiny Pilarovny z Pilhu (svat. smlouva 12. 6. 1617, Godov), 1625 držel Marklovic a Horní Suchou. 1629 podruhé ženat s **Mandalenou Prokopovou ze Světošovic**, manželé prodali díl Žibřidovic za 4 500 tol. sl. (Zebrzydowice, severovýchodně od Karviné, Polsko) Jiříkovi Rudzkému z Rudz.

b) **Jindřich**, 1625 na Godově, 1617 se ženíl s **Juditou Bludovskou z Dolních Bludovic**, dcerou Jáchyma a Evy Laryšovny ze Lhoty.

c) **Kryštof**, už 1615 o sv. Havlu (16. 10.) na svobodném dvoře v Polance, 1626 u Bílovce zajat a oloupen dánskými vojáky, 1633 na Malé Lhotě (dnes Dolní Lhota, okr. Opava), kterou měl v zástavě a v nájmu od Jana Pražmy z Bílkova a na Velké Polomi, zemřel 1654, manželka není známa. Zukal obšírně dokládá jeho syna Oldřich Kryštofa (†1676) i jeho rodinu.²⁷

d) **Mandalena**, o níž se zmíníme v závěru.

Kryštof st., bratr Jiříka st., 1606, 1607 na Godově a Skříšově, je hejtmanem panství vladislavského. Zřejmě jeho manželkou byla **Kateřina Besovna z Chrostiny**, která v nemoci i v čase „morové rány“ pečovala o zemřelou Marianu Besovnu, vlastní sestru Augustina Besa, která jí z vděčnosti odkázala své jmění (1624). Augustin byl povinen Kateřině celou pozůstalost vydat.

Zanechal potomstvo:

a) **Balcar**, 1609 na zemském sněmu v Opavě, 1622 měl s bratry Mizerov a Godov, jeho další osudy nelze objasnit.

b) **Jan st.**, 1609 ženat se **Zuzanou Marklovskou z Žebrače**, zřejmě vdovou po Mikuláši Rašicovi ze Ščirbic, 1610 koupili manželé **dolní díl Horních Bludovic**. S bratry držel rovněž Godov a Mizerov, 1610 také půl Dolních Soběšovic. Zuzana sepsala poručenství, datované 1. 4. 1618 v Mizerově. K jeho projednání došlo 1626, sirotkovi po zemřelém Kašparu Marklovském podle něj náleželo 200 zl. sl., splatných do čtyř let od data vydání.

c) **Frydrych**, spolu s bratry na Godově a Mizerově, 1634 ve službách pana Štefana Plaveckého z Plavče jako úředník na Laziskách (Łaziska u Godówa, Polsko).

d) **Jáchym** je 1619 pánem na díle Horních Bludovic, živ byl ještě 9. 8. 1620, záhy poté však zemřel, zanechávaje vdovu **Helenu Rostkovnu ze Bzí** a sirotky, jejich poručníky byli určeni Jan st. ze Bzí a Frydrych Foglar. Jeho bratři i na místě sirotků prodali polovici Horních Bludovic za 8 600 zl. sl. Kašparu Pelhřimovi z Třánkovic na Albrechticích, který byl 1625 kancléřem knížectví těšínského a nejvyšším vachmistrem prvního kraje ve Slezsku. Vlastní kupní smlouva byla datována 6. 8. 1621 na Horních Bludovicích. Součástí tohoto dílu bylo „sídlo“, folvark, zahrada, mlýn, kostelní podací a vaření i výstav piva, nechyběl tu tedy malý panský pivovar a krčma. Z textu plyne, že rozsah a vymezení práv této části bylo dohodnuto smlouvou mezi Kryštofem st. Ruseckým, majitelem „horního“ dílu, a Jáchymem Foglarem. Zajímavá je i poslední zpráva, kterou o těchto bratřích přinášíme k roku 1622. Tehdy Balcar, Jan st. a Frydrych, bratři Foglarové na Mizerově a Godově, synové zemřelého Kryštofa vystavili dlužní úpis na sumu 1 000 zl. sl. sirotkům zemřelého Jiřího Plaveckého z Plavče a na Vladislavi. Mezi rukojmími za dluh vidíme další příbuzné, Zikmunda Foglara na Marklovicích a Jindřicha na Godově (29. 9. 1622, Mizerov).²⁸

e) **Anna**, manželka Petra Marklovského z Žebrače, vdova po něm 1617.

Mandalena, nepochybně dcera Jiříka st. byla ženou **Jiříka st. Pilara z Pilhu** na Otrubkově (Otrębów, část Kaczyc, Polsko) už 1618, smlouvou z 1. 8. 1619 jí manžel postoupil svůj statek. Paní si v nutné potřebě půjčila vysokou částku 3 300 tol. sl. od Kryštofa Foglara na svobodném dvoře v Polance (Horní Polanka, 28. 9. 1625), za kterou se zaručili Václav Pelhřim z Třánkovic, zemský kancléř, Jan Tluk z Tošonovic, Zikmund Foglar na Marklovicích, Jindřich Foglar na Godově, Augustin Bes z Chrostiny a na Horní Suché a Václav Frogštejn z Načeslavic na Krulovce. Hned následujícího dne, 29. 9. 1625, jim listinou, danou na Otrubkově zaručila

dlužnou částku svým vlastním statkem, pokud by jí nebyla schopna uhradit.²⁹

Vidíme tedy, že právě potomci Kryštofa st. Foglara se vystřídali v letech 1610 (Jan st.) a 1619 (Jáchym) na této polovici Horních Bludovic. Zcela záměrně jsme přesto věnovali málo známému rodu Foglarů větší prostor, neboť jde o jeho první částečně spolehlivý rodokmen. Nyní však stojíme před složitou a zároveň zajímavou otázkou: proč se roku 1617 jmenuje kolátorem a pánem tohoto dílu **Jiřík Šeliha z Řuchova**? Existuje jediné vysvětlení, že Jan st. Foglar někdy po roce 1610 prodal nebo postoupil své zboží tomuto Jiříkovi a ten pak nejpozději 1619 zase Jáchymu Foglarovi. Nabízí se ovšem také úvaha o možném příbuzenství Foglarů s Šelihy z Řuchova. Vůbec netušíme, z kterého rodu pocházela matka těchto Foglarů, zda Balcar či Frydrych Foglarové byli ženatí a zda snad nebyla manželkou některého z nich Šelihovna. Přesun majetku mezi příbuznými byl totiž velmi častý a takové řešení by nepostrádalo logiku. Přece však existuje jeden záchytný bod.

Šelihové z Řuchova a ze Zubřic byli v 16. a 17. století velmi četní na Opolsku, Ratibořsku a Opavsku, jejich výskyt na Těšínsku se však omezuje na jednotlivé osoby. Pokusíme se nyní vzájemné příbuzenství Foglarů a Šelihů doložit. **Jan st. Foglar** s manželkou **Zuzanou roz. Marklovskou** tu sehrává klíčovou roli. Jak již víme, byla Zuzana dříve provdaná za **Mikuláše Rašice ze Ščirbic** (od 1602), který už roku 1584 vystupuje spolu s bratry jako dospělý, zřejmě tedy to byl jeho druhý sňatek. Mikulášova sestra **Anna Rašicovna** se provdala za vdovce **Hanuše Šelihu z Řuchova** na Řuchově (Rzuchów, mezi Ratiboří a Rybníkem, manželská smlouva 10. 9. 1584, Ratiboř, věno 1 500 tol. sl.). Hanuš se ženil poprvé s **Markétou Křížkovskou z Kotulína**, již zapsal 250 tol. věna na polovině Řuchova a Lukova (Łuków u Řuchova, Polsko, manželská smlouva 29. 8. 1560, Ratiboř) a z tohoto svazku měl pokud známo jen dceru Annu, provdanou za Jana ml. Beese svobodného pána z Kolna a Katovic a na Pstružně (Pstrężna, sz. od Rzuchowa, Polsko, 1584). Snad byl **Jiřík Šeliha** jeho synem z 2. manželství a pobýval v mládí u své tety v Horních Bludovicích. Tak bychom dostali uspokojivé vysvětlení pro jeho dočasnou vládu nad statkem a neudivilo by nás, že se tu po něm objevil strýc Jáchym Foglar s rodinou.³⁰ Kdybychom pátrali pouze na Těšínsku, nenašli bychom o tomto Jiříkovi ani zmínku. Nápadnou shodou okolností však je výskyt **Jiříka Šelihy** krátce po jeho odchodu z Horních Bludovic (1619) na Opavsku. V Opavě se ženil 2. 8. 1621 s **Annou Marií**

Macákovou z Ottenburku, dcerou Matouše na Kravařích a Kateřiny Borkovny z Rostropic, s níž je doložen na svobodném dvoře v Jamnici (okr. Opava) v letech 1620 - 1635.³¹

Námi předpokládané příbuzenství Jiříka Šelihy s Foglary i s Marklovskými vhodně zapadá do rámce řešení sledované problematiky, a proto rezignujeme z podání výčtu některých dalších známých Šelihů, snad jen se sluší podotknout, že i jejich statky se nacházejí v okolí Řuchova, tak Brzezíe nad Odřou, dnes část Ratiboře, Gogołowa u Vladislavi, Cisówka na Vladislavsku, a že někdy, odkládající rodové příjmení Šeliha, jsou jmenováni **Řuchovskými z Řuchova**.

Horní díl Horních Bludovic koupil 1612 **Kryštof Rusecký z Ejvaně**, pocházející ze starého moravského rodu, jehož genealogii zpracoval Josef Pilnáček a podstatné informace ze svého nepublikovaného rukopisu pak využil při zpracování statě o rodu Ruseckých v práci Rody starého Slezska.³² Synem Augustina na Těrlicku a Doroty Skříšovské byl kromě dalších sourozenců rovněž **Jan**, zvaný později starší, na rozdíl od svého syna Jana. Na Těrlicku je hojně doložen v letech 1568-1598, po obnovení činnosti zemského soudu je jedním z přísedících a často volen mezi komisaře při řešení hraničních a majetkových sporů. Když 1584 v Ratiboři zapsal Jošt Tamfald z Tamfaldu věno 1 000 tol. sl. své manželce Dorotě Rostkovně ze Bzí na svém statku Bluščových (Bluszczów, severně od Bohumína, Polsko), poručníky a příjemci jsou Hanuš Šeliha z Řuchova, Jan Rusecký z Ejvaně na Těrlicku, Bartoloměj Tamfald na Solci, Bernart Rostek ze Bzí a ve Bzí, bratr Dorotin. V okruhu jmenovaných rodů bychom mohli hledat jeho jinak neznámou manželku (snad Tamfaldovnu nebo Rostkovnu). 1591 žádá kněžna Sedena Kateřina od Jana na Těrlicku za zastřeleného jelena, „...který nám z obory vyskočil...“, 300 zl. uh. červ. K této zajímavé příhodě došlo 1588 a bližší podrobnosti poznáváme z textu soudního nálezu: „...Jakož Její Kn.Mt. Jana Ruseckého viní, že jest roku 1588 jelena, který z obory knížecí vyskočil, zabítí a do svého domu do Těrlicka přivéstí dal, poněvadž se z svědků nachází, že Daniel Zeměcký toho jelena přede psy Jana R. zastřelil a Jan R., věda o tom, že ten jelen z obory knížecí byl, jej k užitku svému obrátil, povinen Jan R. to 100 zl. uh. červ. Její Kn. Mti. ve 12 nedělích napraviti...“³³ Jan zemřel 1598, protože tehdy schválil zemský soud jeho synu **Kryštofovi ml.** za poručníky Zikmunda Štyrnského, Václava Tluka a Adama Scipiona. Kromě něho totiž žil také **Kryštof starší**, syn

Janova bratra **Václava** (†1573) a Doroty Čamerové z Jiskřičína, 1588 na Těrlicku a 1604 na Dolní Suché. Byl samozřejmě 1598 již dospělý, vřdyt roku 1592 pohnal strýce Jana pěti pňhony, jež však byly podle soudního nálezu vymazány, když se k jejich projednání nedostavil. Tento Kryštof st. zemřel krátce po 1604. Tím uvádíme na pravou míru Pilnáčkovu nepřesnost, záměnu obou Kryštofů. Náš Kryštof se po smrti svého bratrance neměl příčinu odlišovat přívlastkem, teprve kolem roku 1620 se nazývá starší na rozdíl od svého syna Kryštofa ml. 1607 drží díl Těrlicka, 1609 koupil Dolní Suchou, statek po zemřelém Mikuláši st. Vlčkovi z Dobré Zemice (†1595), s jehož vdovou Mandalenou roz. Pelhřimovnou z Třánkovic byl již tehdy ženat. Prodal Suchou 1612 Karlu Logovi. Smlouvou na Horních Bludovicích, sepsanou 1611 (datace v textu nepřesná), koupil Kryštof od Jana ml. Marklovského horní díl Horních Bludovic se sídlem, folvarkem, mlýnem, pilou, krčmou, kostelním podacím a společným užíváním řeky (Lučiny) za 4 450 tol. sl. a přidání folvark v Těrlicku, což kniže potvrdil 15. 7. 1612 v Těšíně. V Dolních Bludovicích sloužil potřebám věřících zřejmě dřevěný kostel, tehdy v rukou evangelíků. Podle Pilnáčka se stal právě Kryštof iniciátorem výstavby nového zděného kostela s věží, do níž byl zavěšen zvon, datovaný 1617 a označený jmény všech tří patronů. 1621 svědčí při prodeji druhého dílu Horních Bludovic Kašparu Pelhřimovi z Třánkovic jako Kryštof st. Rusecký z Ejvaně a na Horních Bludovicích. Jeho synem byl zřejmě **Jan st.**, 1668 majitel **třetího dílu Horních Bludovic**, což je dokladem o dalším rozdělení majetku. Kryštofova dcera **Dorota** se stala manželkou Václava Mitrovského z Nemyše (manželská smlouva 25. 1. 1630, Těšín). Dalším synem Kryštofa byl snad **Kryštof ml.** (Pilnáčkova genealogie obsahuje zřejmě omyly). Ten koupil od blízkého příbuzného své matky, **Václava st. Pelhřima z Třánkovic**, ves Kalembece (25. 11. 1631) a nedlouho poté (28. 12. t.r.) žádal o ruku **Mandalenou Rudzkou z Rudz**, dceru Mikuláše a Evy Čamerové z Jiskřičína. Jestliže měl Kryštof ml. po otci (spolu s bratrem Janem st.) polovinu Hor. Bludovic, nacházíme zde příčinu existence pozdějších tří dílů této vsi.³⁴

Jeden zvon se tak stal podnětem pro osvětlení vzájemných příbuzenských vztahů čtyř rodů, jejichž domovem byly kratší nebo delší dobu Dolní a Horní Bludovice. Pokusili jsme se co nejpřesněji určit a zařadit osoby, jejichž jména na cenné kampanologické památce jsou dnes jedním z mála dokladů o jejich životě.

POZNÁMKY:

- 1 Zemský archiv v Opavě (dále ZAO), fond Josef Nirtl (dále Nirtl), Recognitio; Josef Nirtl: Zur Geschichte des Teschener Adels, Adler 4, 1942, s. 2 – 11, 45 – 53; Emerich Němec – Erich Šefčík: Listinář Těšínska (dále LT), zvl. sv. 6 - 9, Český Těšín 1972 - 1984.
- 2 Za laskavé zpřístupnění zvonu a poskytnutí obrazové dokumentace jsme zavázáni vedoucí šenovského muzea Simoně Slávkové.
- 3 Josef Pilnáček, Rody starého Slezska (dále RSS), Brno 1991 – 1998, s. 576 – 578 (Foglar), 1017 – 1021 (Rusecký), 1031 – 1032 (Šeliha).
- 4 Leoš Mičák: Heraldická a sfragistická výzdoba gotických a renesančních zvonů na severní Moravě a ve Slezsku. Časopis Slezského zemského muzea B 50, 2001, č. 1, s. 1 – 7.
- 5 Moravský zemský archiv v Brně, G 12 – Cerroniho sbírka, inv. č. 61, sign. I/58, Glocken Inschriften, fol. 24. Za informaci děkujeme Pavlu Šrámkovi. Přepis nápisů je proveden velmi nepřesně.
- 6 Adolf Sobek: Obec a panství Šumbark ve Slezsku, Moravská Ostrava 1925, s. 22 – 23.
- 7 I nový katolický kostel sv. Markéty v Dolních Bludovicích měl společné patrony v majitelích Dolních, Prostředních a Horních Bludovic. Viz Sobek, c.d., s. 21.
- 8 RSS, s. 1017 – 1021; týž: Die älteste Genealogie der Familie Rusecki von Eywan, strojopis 1938.
- 9 Arwed von Marklowski: Urkunden und Nachrichten über die Familie derer von Marklowski, Pernstein von Marklowski, Freiherr Marklowsky von Zebraz und Pernstein, Wien 1909; RSS, c.d., s. 774 – 775.
- 10 Viz pozn. 3.
- 11 Ladislav Hosák, Historický místopis země Moravskoslezské, Praha 1937, s. 898, 899.
- 12 LT 2, č. 238, 31. 5. 1467, Těšín; LT 5, č. 707, 12. 4. 1600, Těšín, č. 708, 8. 5. 1600, Těšín; Hosák, c. d., s. 888, 898, 919; ZAO, fond Josef Zukal (dále Zukal), opis Soudní knihy kníž. těšínského (dále SK), inv. č. 224, č. 36, 52, 96, 116, 154, 189 - ze zápisu č. 96 plyne, že listina na správu Dolních Bludovic byla vystavena 12. 3. 1587; Archiwum Państwowe Katowice, pob. Cieszyn (dále APK-C), fond Komora cieszyńska (dále KC), Kniha sirotčích věcí od roku 1591, inv. č. 259, fol. 14v; tamtéž, KC, Kniha půhonná 1565 - 1595, inv. č. 257, fol. 82v.
- 13 LT 6, č. 745, cca 1609; LT 7, č. 863, 24. 4. 1617, Těšín; Książnica Cieszyńska v Cieszynie, Szersznik, nr DD VIII 2, heslo Marklowsky, č. 30 a 31, kde je odkaz na farní inventář z Dolních Bludovic; APK-C, KC, inv. č. 259, fol. 36.
- 14 LT 6, č. 775, 15. 7. 1612, Těšín; LT 7, č. 884, skutečnost 23. 4. 1620, potvrzení 6. 8. 1624, Těšín; ZAO, Nirtl, Recognitio, regist. č. 48 ze 7. 6. 1610, č. 111 z 22. 7. 1633; Karol Kajzer (ed.): Najstarszy Kopiarz wsi Ochaby, Cieszyn 1997, s. 28, kupní smlouva ze 7. 6. 1614, Velké Ochaby.
- 15 LT 5, č. 698, 28. 1. 1597, Těšín; LT 6, č. 786, skutečnost 18. 12. 1611, Hnojník; LT 7, č. 852, skutečnost 27. 8. 1616, Malé Ochaby, potvrzení 15. 12. 1616, Těšín, v textu uvedena nemožná datace 27. 1., přičemž jde o středu po třetí neděli adventní!; LT 8, č. 942, 23. 9. 1628, Těšín; ZAO, Zukal, inv. č. 201 (Macák, Matzak).
- 16 Archiwum Państwowe Wrocław (dále APW), fond I/14, Księstwo Opolsko-Raciborskie (dále KOR), zemská kniha z let 1578-1610, sign. III 27g, fol. 344, 345, datum smlouvy 12. 9. 1602, Ratiboř; ZAO, Zukal, inv. č. 197 (Foglar, v. Foglar); RSS, s. 576 - 577.
- 17 LT 5, č. 698, 28. 1. 1597, Těšín.
- 18 LT 5, č. 707, 13. 4. 1600, Těšín; ZAO, Nirtl, Recognitio, č. 84, 19. 7. 1626, Životice, č. 111, 22. 7. 1633; APK-C, KC, inv. č. 259, fol. 40v, o sv. Duchu dáni poručíci sirotkům † Jana ml. Tluka.
- 19 Hosák, c. d., s. 899; APK-C, KC, inv. č. 257, fol. 187v; ZAO, Zukal, SK, č. 114, 115, 116.
- 20 Hosák, c. d., s. 899.
- 21 ZAO, Zukal, inv. č. 197 (Foglar); RSS, s. 576; Roman Freiherr von Procházka, Genealogisches Handbuch erloschener böhmischer Herrenstadtfamilien, Neustadt an der Aisch, 1973, s. 91, Foglar von (Foglar und) Kaltwasser, kde bezdůvodně rozeznává dva Kryštofy, otce (1513) a syna (1528).
- 22 RSS, s. 576; APK-C, KC, inv. č. 257, fol. 122.
- 23 RSS, s. 576, 577; ZAO, Zukal, inv. č. 197 (Foglar); Procházka, c. d., s. 91.
- 24 RSS, s. 576; Bohumír Indra, Urbaniální komise slezská, I/3, Opava 1978, Listina č. 668; ZAO, Zukal, SK, č. 27, č. 268; LT 6, č. 724, křaft Adamův potvrzen císařem Rudolfem II. 28. 4. 1604, Praha; Procházka, c. d., s. 91.
- 25 RSS, s. 576; ZAO, Zukal, SK č. 243; Hosák, c. d., s. 885, kde mylně považuje Annu Gočalkovskou za manželku Jiříka ml.
- 26 ZAO, Zukal, SK č. 144; APK-C, KC, inv. č. 259, fol. 37v.
- 27 ZAO, Zukal, inv. č. 197 (Foglar); ZAO, Nirtl, Recognitio, č. 61, svat. smlouva z 12. 11. 1617; RSS, s. 576; LT 8, č. 900, 24. 12. 1625, Těšín, č. 946, 21. 12. 1629, Těšín; Jiří Štibor: Rod Štyrnských ze Štym a Lidmila Rotmberkovna, roz. Štyrnská na Olšanském dvoře v Opavě-Kateřinkách, ČSZM B 41, 1992, s. 126, 127, 128; Janusz Spyra: Szlachecka rodzina Bludowskich z Dolnych Bludowic herbu Koziol i zabytki sztuki z nią związane, in: Familia Silesiae, T.I, Cieszyn 1997, s. 14 - 29, zejména s. 17; Kajzer, c. d., s. 28; ZAO, Sběrka fotokopii, sign. II-84, Repertář listin rodinného archivu hrabat Wilczků v Kreuzensteinu v Rakousku, 1410-1864, č. 50, 51, 75, 104, 105, 112.
- 28 ZAO, Zukal, inv. č. 197 (Foglar); RSS, s. 576; LT 8, č. 917, 17. 9. 1626, Těšín; APK-C, KC, inv. č. 259, fol. 39, 47, 60.
- 29 ZAO, Zukal, inv. č. 197 (Foglar); LT 8, č. 900, 24. 12. 1625, Těšín.
- 30 APW, KOR, Zemská kniha III 27g, fol. 97v - 98v, 102v - 103v, Zemská kniha III 27 D z let 1557 - 1564, fol. 128v - 129v.
- 31 ZAO, Zukal, inv. č. 201 (Macák, Matzak), Matouš zapsal na Kravařích své manželce Kateřině Bokovně z Rostropic 3 000 zl. sl. věna a nadvěna, sepsal na kravařské tvrzi 28. 9. 1603 poručenství, kromě bratru měl sestry Dorotu (Marklovskou), Alenu (Štáblovskou z Kovalovic) a Kateřinu (Varkočovnu z Nobšic). Synu Kašparovi odkázal Kravaře, dcera Anna měla obdržet 2 000 zl. sl. věna, řetěz ze 200 zl. červ. uh., bratr jí měl vystrojít svatební veselí na 4 stoly; to vše zmařil aktivní podíl Macáků na dánské okupaci a následná konfiskace; tamtéž, inv. č. 206 (Šeliha z Řuchova); Vincenc Prasek: Historická topografie země Opavské, Opava 1890, Jammice, s. 347.
- 32 Viz pozn. č. 8.
- 33 APW, KOR, sign. III 27g, 1578 - 1610, fol. 116v - 117v; APK-C, KC, inv. č. 257, fol. 225; ZAO, Zukal, SK, č. 1 - seznam všech soudců zemských, č. 42.
- 34 ZAO, Zukal, SK, č. 88, 160; LT 6, č. 761, 30. 6. 1611, Těšín, č. 775, 15. 7. 1612, Těšín, text kromě nepřesné datace obsahuje řadu chyb a nepřesností, vzniklých špatným čtením; Waclaw Gojniczek: Dziejie szlacheckiej rodziny Tschammerów z Iskrzyczyna, Wrocław 1999, zvláště s. 87 - 103; Hosák, c. d., s. 899, 916; Pilnáček, Die älteste Genealogie..., c. d., s. 18, 19, kde z Kryštofů otce a syna vytvořil jedinou osobu; ZAO, Nirtl, Recognitio, č. 53, 98, 104.